

„Talupoja au“.

Pietro Mascagni, kelle ühevaatusline ooper „Talupoja au“ (Cavalleria rusticana) täna tuleb ettekandele, sündis 17. detsembril 1863 Livornos pagari pojana. — Ühe jõuka kunstisõbra toetus võimaldas vaesel noormehel astuda Milano konservatooriumi. Kuid Mascagni ei püsinud seal kaua, vaid hakkas varsti ühe rändooperi muusikajuhina ringi rändama, kuni leidis kindla dirigendikoha kusagil itaalia väikelinnas. Samal ajal kuulutas Milano muusikakirjastaja Sonzogno välja ühevaatusliste ooperite võistluse, millest võisid osa võtta vaid heliloojad, kelle teoseid senini ei oldud ettekantud. Sellele võistlusele saatis noor Mascagni oma „Talupoja au“. Võib vaielda, kas sellisest võistlusest alati suur kasu on — too kord igatahes täitis ta oma otsustarbe suurepäraselt: „Talupoja au“, saanud esimese auhinna 70 ooperi hulgas, lavastati Rooma Teatro Constanzas ja saavutas esietendusel (18. mail 1890) sellise vaimustatud vastuvõtu, mis isegi itaalia oludes oli ennenägematu. Mascagni on peale selle veel terve rea oopereid kirjutanud („Söber Fritz“, „Rantzau“, „Rateliff“, „Silvano“, „Iris“ ja, oma 70. sünnipäevaks, „Nero“), kuid ükski neist ei ole oma eduga lähedalegi pääsnud sellele ta väiksele esikteosele, mis nüüd juba üle 40 aasta kuulub iga ooperiteatri repertuaari raudvarasse.

„Talupoja au“ tekst on koostatud Giovanni Verga draama „Cavalleria rusticana“ järgi. Ta sisu on lihtne ja selge: Talupoiss Turridu Macca armastas enne väeteenistusse minekut ilusat Lolat ja vandus talle truudust. Sõduriteenistusest vabanedes ja koju tagasi jõudes leiab ta oma armastatu olevat abiellunud vöörimees Alfioga. Et ennast lohutada ja Lolat vihastada, hakkab Turridu Santuzza ümber lipitsema ja lubab temaga abielluda. See äratas Lolas armukadeduse, ilus noorik püüab poisi uuesti oma võrku ja Santuzza on peagi maha jäetud. Ahastuse- ja vihahoos Santuzza reedab Alfiote Turridu ja Lola saladuse. Alfio nõuab Turridult seletust ning tagajärjeks on kahevõitlus, milles Turridu langeb.

Kogu tegevus areneb kirikuesisel platsil kevadpühade ajal. Inimesed lähevad ja tulevad kirikust, ka muusikas kajastub paiguti jumalateenistuse meeolu. Kogu see kevadine, pühademeeleoluline edasi-tagasi sõelumine on nagu rõõmsaks raamiks verisele draamale, mis haarab igaüht vaatajat, sest et ta põhjus on igavesti eluline ja igavesti inimlik.

„Pajatsid“.

„Pajatsite“ autor Ruggiero Leoncavallo sündis 1858 Lõuna-Itaalias, Napolis ja sai sealsamas ka oma muusikalise hariduse. Ta elukäik on haruldaselt kirju ja vaheldusrikas: kord oli ta muusikamees, kord kooliõpetaja, kord poeet, kord tegutses ta Kairos, kord Londonis, kord Pariisis. Paljudele oma oopereist, ka „Pajatsitele“ on ta ise kirjutanud teksti. Kuulsaks sai ta nimelt „Pajatsitega“. Ta võttis selle teosega osa Sonzogno ooperivõistlusest, nagu Mascagni oma „Talupoja au“ga. Kuid auhinda ta ei saanud, sest võistluse tingimuseks oli, et ooper peab olema ühevaatuslik, „Pajatsid“ aga koosneb kahest vaatusest.

Peale „Pajatsite“ on Leoncavallo veel kirjutanud oopereid „Cavalleria“, „Boheme“, „Zaza“ ja „Berliini Roland“, kuid ükski neist ei ole teatrite mängukavades püsinud. Selle eest jagab „Pajatsid“ algusest peale „Talupoja au“ hiigeledu ja on selle lahutamatuks kaaslasteks jäänud tänapäevani.